

(א) (פסחי' ד' לל) צ"ב דף קד: דף קעה: ט לעיל ד טו: (פסחות מהל) (א) [לקמן קו. כמותות מנ:] (ז) [להם בשלהם. רש"ס] (ה) [צ"ב קד:] (ו) ס"א (ז) [צ"ב דפרישותי] (ח) [בכ"ס:] דפ"י]

גליון הש"ס

גמ' גרושה נמי תפלוג בדימי ודרות. ק"ל דהא בל"ז יקשה על הירש"א דל"ז בעל נזון לירש"א דתפלוג דהא בדימי ולדות דמתי דמ' ש"א אלמנה מגרושה לענין זה ו"ע:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ספ"ה כר"י דלמך טו' ה"ג כו'. כ"ב לאוקיף מגירסת היר"מ אצל בעלמא כר"י (וע"י בהגר"א אה"ע סי' 5 סק"ה):

מוסף רש"י

זכה. הסוגל בנה שבידו, ואפילו לאחר מיתת הגר חנל נה זכה בה (לקמן ט"ז). גבר קרקע. מבעל חזק, יש לו. לנכור פי שנים. דהאי קרקע אשתעבד לאבוהו בחיי וכו' שהיה לו במשכנו בחיי ומשכנו היה מוחזק לטוב הכוונה פי שנים (ושב"ט ב"ב קכ"ג). גבו מעות א"י לו. דמלוה להולאה ימנה והני מעות אחריני יניחו ואפילו לא חזקו בה אביהם (ט"ז). גבו מעות יש לו. שהרי מעות הלוהו דמעות משכנו היה מוחזק, וכן גבו קרקע. בחוב מלוה אביהן, אין לו. לנכור פי שנים דמעות הלוהו ולא קרקע (ט"ז). המית שורי את פלוני. והריני חייב משלם על פי עצמו. קסבר טרפה ממונה (בתובת א"ת). את עבדו של פלוני. והריני חייב שלשים קלע. אנו משלם על פי עצמו. דקנס מיתה, שאפילו אין יפה דער נזון שלשים (ט"ז).

רבינו חננאל

אמר רב שור שהמית בן חרוץ שלא בכונה פטור מכופר. פ"ח כתב דלית הילכתא כרבה דסלקא לקמן בחיובתא עליה. ור' יוחנן ורשב"ל תרווייהו סבירא להו דכופר שלא בכונה חייב ככופר בכונה. ובעיא דרבא דאשו שלא בכונה מי משלם דמים סלקא בתויקו היא, ומעיקרא בעיא דלא בחילתא. והא דר' יוחנן דאמר כופר אם כופר לרבות כופר שלא בכונה ככופר בכונה אם עבד לרבות בעד שלא בכונה כעבד בכונה הילכתא היא.

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

או גירות. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין להו יורשין כל הקודם בשלהו זכה זה שישנו זידו קודם לכל אדם אבל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם בנים יש לה יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו. ודוקא נשמחרה קודם חבלה אבל הימנה שפחה כשחבל בה חייב בכל אפילו בדמי ולדות ויתן לאדוניה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לזבלים שלה כדאמרין לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.)

דלמך ליה חמרתא מעברתא אוקת מינאי: גרושה. עסקינן ומש"ה נזון לירש"א שגירשה אחר החבלה: בעל האשה. אבועל הקפיד: ונוקמה לרבה כו'. למה להו לרבה ולר"נ לאוקמה גרושה לוקמה מר כדלית ליה ונת כדלית ליה ביש נוחלין? ונוקמה לרבה כגון שגבו ד"ד מעות מן המזיק לשלם נזק וזער ואע"פ שנתחייב לה מחיים לא עדיף ממלוה בשטר: דלמך רבה גבו. יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם יש לו לזכור פי שנים דהוה ליה כמחזק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאבוהו: גבו מעות אין לו. פי שנים דלאו רבה מעות הניח אביהן והוה ראי: ור"נ אמר גבו מעות יש לו. כדמחזק דמי שהרי מעות הלוה אביהם ומעות נטלו: גבו קרקע אין לו. דקרקע לא הניח אביהם והוה ראי. והכא נמי לוקמא ר"נ כגון שגבו קרקע דהוה ראי: אמרי הני מיני. דלפלוה רבה ור"נ ביש נוחלין: אליבא דבני מערבא. דשלחו כבור נוטל פי שנים במלוה ולא ברבית ואוקימנא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי דלמך אין כבור נוטל פי שנים בשבח ששבו נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו ברבית נמי שקיל פי שנים דשבחא דממילא הוא ופרשוה רבה ור"נ להא דבני מערבא דלמך לרבנן כבור נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: ווי אמרי הכא. גרושה ולא מוקמינן לה בהכי: ברבי. דלמך כבור נוטל פי שנים בשבח דמחזק דמי וכ"ש במלוה דכמתן דגיבא דמי לא שנה גבו מעות הלכך אי לאו דגירשה שקיל דבעל כבור ומיהו ככופר אפילו רבי מודה דראוי הוא דהואיל ואין בו שום חיוב מחיים לא הוה כשבחא דממילא: ה"ג [א] ה"מ זבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר הכא ברבי: שור שלא בכונה פטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מה). נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא [ט"ז] כמיתת בעלים כך מיתת השור: אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר. ור"א דלמך לעיל (דף מה): אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאלטרירין קרא למפטריה בתם שלא בכונה מכלל דמועד שלא בכונה (בר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקמתי מועד שלא בכונה) וחיוב כופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן למתני' דלקמן כותפיה דהאי דקמתי מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: או שורו של פלוני. במועד אוקימנא בפירקא קמא [ט"ז]. קמתי מיתה שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: מאי לאו כופר. ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרנו כמיתת בעלים כך מיתת השור ואדם שהודאיתו אינו נהרג: לא דמים. הא דקמתי משלם לאו בתורת כופר דניבעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי לית ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אבל היכא דלית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה מנזקין דאילו אזקיה אע"ג דאינו בסקילה בעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"ג משלם דמיו לירש"ו: אינו משלם ע"פ עצמו. דשלשים של עבד קנס הן: ואי דמים. כלומר ואי ס"ד יש תורת נזקין להיכא דקטליה וע"כ כי היכי דבן חרוץ במקום שאין כופר משלם דמיו נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קמתי דלא: שנוייה דחיקא. בתרי טעמא: מיהו

פי עצמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו: חש

מג.

גרושה נמי תפלוג בדימי ודרות. דקס"ד ללא אקרי בעל האשה אלא כשהאשה מתתיו וק"ק למאי פריך דתפלוג בדמי ולדות אטו ולדות כררי וניהו דוכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הוה זכי בהו אי לאו דאשכחן דוכי ליה רחמנא וללאשה לא אשכחן דוכי:

אפילו בא ע"ה בונות. זירושלמי

בעי ר"ע צא על אמו צא על אחותו יכול אף הוא בעל ההריון ת"ל בעל אמו שראוי לקרות בעל יאלו אלו שאינם ראויים לקרות בעל: ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות. הוה מני למימר לרבה

אליבא דנפשיה לוקמיה צין בגבו מעות צין בגבו קרקע דכסף גט פשוט (צ"ב דף קעה): מוכח דס"ל אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק כל כך ולהאריך שיהיה כריך להקשות היא דשעבודא לאו דאורייתא אהיה גבו קרקע יש לו ולתרגם: ולר"ב נחמין שגבו קרקע. פי' כגון שגבו נמי קרקע ולא צא למעוטי מעות דהא דחשיב התם ר"נ מעות ממוחזקין היינו גזי מלוה דכפ"ה משום דזחי ייבד חזוי שקיל אבל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חשיב ר"נ מעות מוחזקים: אמר רבה שור שהמית בן חרוץ. כר"ע ס"ל דלר"א ודאי חייב כדאמרין לעיל ואב"י דפריך סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכונה מאם כופר לרבות שלא בכונה והא דלטרירין ליה לר"ע לאוקמינן בעל השור נקי לדמי עבד ולא בעי לאוקמינן נקי לחיי כופר שלא בכונה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דשלא בכונה מחייב

ככונה והיינו דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בכונה אצל תם ע"פ עדים ליכא כופר בכונה משום דהביאהו לצ"ד וישלם לך שלא בכונה נמי או ע"פ עצמו ליכא לרביי מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ע לר"א אפילו לאב"י דמכח הביאהו לצ"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכונה בלאו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן לקמן דלמך אס כופר לרבות כופר שלא בכונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי "דכפריך אב"י ורב ושמאל דפליגי נמי לקמן (דף מה). אמתני' דשור שהיה מתחך כותל כופר שלא בכונה נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מצרייתא דמייתי תניא כוותיה דשמאל ומיוצתא דרב או מיוצתא דרבה לגירסת רשב"ס י"ל דחשיב ליה גמרא מיוצתא גמורה משום דאירי כסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרין בסנהדרין (דף פ"א). וכוון אליבא דר"ע וביצמות (דף סג): נמי אמר עד שצא ר"ע אצל רבותיו שצדקו ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכונה בלא ריבוי דאם כופר ולהכי אטרירין קרא דנקי למעוטי תם שלא בכונה מחייב כופר ואת"ל דמרביתא דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכונה נמי לר"א י"ל דבהך סברא דפריך"א לא מרבינן מאם כופר שלא בכונה אלא היכא דאיכא כופר בכונה פליג איהו אלר"ע: מאי לאו בופר לא דמים. וא"ת למ"ד (לעיל דף מה). כופר דמי נזק מאי איכא צין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה כמו חטאת ואשם דאין צאין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"י חמורה שלא בכונה מצבוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכונה מצבוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהנזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה צין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלם אמר רחמנא ולא חיי כופר הוה נ"מ נמי להא: רישא דמים וסיפא קנס. מימה מה תירוך הוא זה ואומר ר"י דמאי ליישב פירוש המשנה קן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על פי עצמו:

- 1. ובי יצבו אנשים ונגפם אשה הרה ויצאו וקדיה ולא יהיה אסון עבדו יעשה כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב 2. אם עבד יגח השור או אקה פסח שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: שמות כא לב 3. ואם שור נגח והוא מתמל שלשים והועד בבגליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו ימות: שמות כא כט